

Tükörcserepek

Köszöntőfele a 25 éves Aracs folyóirat születésnapjára

A magyar nemzet egy és oszthatatlan – hirdeti immár 25 esztendeje az Aracs, a délvidéki magyarság közéleti folyóirata, amelyet egynéhány magyar értelmiségi csupán mintegy két évvel a szerbiai bombázások után alapított. Kockázatos vállalkozásukat gáncsoskodások, gyalázkodások kísérték, de ők rendületlenül kitartanak magyarságuk, hitük, keresztény értékrendjük, szülőföldjük, egységes nemzetük mellett. A folyóirat címlapján Aracs ezeréves pusztatemplomának színtestje és egy körben Szent István arcképe, fején a Szent Koronával. A kör alsó részén a hold sarlója idézi Boldogasszony anyánkat, Szűz Máriát, Szent István szakállá a széttárt szárnyú turul, bajsza két egymást érintő fecske, a lélek madara. Mára a Délvidék, illetve a Kárpát-medence és a diaszpóra magyarságának azon része, amely az Aracs szellemiségét magáénak vallja, otthon van a délvidéki magyarság közéleti folyóiratában.

Bevallom, előbb jártam a címadó aracsi pusztatemplomban, mint hogy találkoztam volna a folyóirattal. Katartikus élményem volt: Törökbecse után pár kilométerre, egy elhagyott vasúti megálló után az aszfaltútról letérve már a messzeségben látni a bazilikaként a puszta fölé magasodó hatalmas falakat. Bár még a szántóföldek mellett elég sokat kellett gyalogolnunk, ahogy közeledtünk, egyre jobban vonzott. A leírások szerint a Szent Mihály tiszteletére alapított Benedek-rendi apátság temploma háromhajós, háromapszisos, boltozott. Később a ferenceseké lett. Megszentvedte az idők múlását, a tatárjárást, a törökidőket, a több évszázados elhagyatottságot, de a nyugati fal, a szentélyrész, az északi főhajófal és a torony megmaradt. Ezeket a részeket az 1970-es ásatások után kiegészítették. A templomtól északra kolostori épületek voltak. A bazilika megtépázottan is olyan fenséges, olyan szakrális kisugárzása van, hogy még a hitetleneket is megtéríti. A tető

nem maradt meg, a romok az égre néznek, mint ha a föld, a templom az éggel egyesülne. Csak álltam, néztem a falak közül a mennyezet, s vártam, hogy valaki az első hangot leüsse az orgonán, és a kórus hangja végigszaladjon a földek fölött: „Ah, hol vagy, magyarok / Tündöklő csillaga! / Ki voltál valaha / Országunk istápjá! / Hol vagy, István király? / Téged magyar kíván”.

Az 1990-es években a templom a délvidéki magyarság menekülési jelképévé vált. Egy volt közeli településről kapta a nevét, lakói már a bazilikában imádkozhattak, a kőből készített díszítő faragványok leghíresebbjén egy karinget és

stólát viselő pap alakja jelenik meg, jobb kezét áldásra vagy esküre emeli, az alatta olvasható felirat imára szólít. Jobb jelképet nem is választott volna indulásakor az Aracs!

„Az Aracs nem pogány szó. Mégha úgy is hangzik” – írja Bicskei Zoltán a folyóirat I. évfolyamának 1. számában (2001. augusztus 20.). Majd így folytatja: „A muzsikája Európa előtti, az biztos. Hites, valós időké. Amire a kereszténység is ránőtt, amiből a kereszténység is kinőtt, amit a kereszténység is felemelt.”

A magyar nemzet keresztény, történelmi, kulturális örökségének, a szétszakított nemzetrészeknek a templomává lett az idők során az Aracs folyóirat is... Nem véletlen, hogy a jelenlegi főszerkesztővel, Bata Jánossal és az olvasószerkesztővel, Gubás Ágotával Budapesten, éppen Józsa Judit galériájában találkoztam először öt évvel ezelőtt, amikor a közéleti folyóirat már a 20. évében járt. Hiszen a vendéglátó kerámia-szobrász is egy másik, Magyarországtól elrabolt vidéknek, Erdélynek a szülőtte, korondi székely, aki fazekas édesapja mesterségét folytatja, és mutatja föl minden alkotásában szülőföldje néprajzi kincseit, keresztény hagyományait, nemzeti összetartozásunkat, akárcsak az Aracs az elmúlt negyedszázad során. Ágotától és Jánostól kaptam egy ajándékpéldányt a folyóirat 2021. augusztus 20-i számából, amely a huszadik évfordulóra jelent meg, a címlapján Gyurkovics Hunor alkotása, a címe: *Szent István letekint a mai magyarjaira*. Az Aracs-templomban nekem is ő jelent meg. Kettős ünnepet tartott a szerkesztőség: a lap 20 éves lett, Hunor pedig a 80. életévét töltötte be. Édesapja református lelkész, Hunor ifjúkorától ragaszkodik gyökereinkhez, a magyarság őstörténetéhez – az említett számnak a hátlapján látható *Hét magyar vezér* is az ő alkotása... Őseink hősi tettei belső erőt adnak a több mint száz esztendeje számkivetettségben élő magyarságnak. Hiszen a szomszédos államokban élőknek mindennap meg kellett és ma is meg kell harcolniuk azért, hogy megmaradjon a magyar szó, a magyar emlékezet.

Éppen abban az évben hirdetett összművészeti pályázatot a Józsa Judit Galéria a Kárpát-medence képzőművészeinek, azt kérve, legyen a témájuk a magyar himnusz. Nem félt feladni ezt a nehéz feladatot. Idézem Juditot: „Tudom, hogy

az alkotóművészeknek csak egy apró szikra kell, egy pici löket, hogy elinduljon a fantáziájuk, és csodálatos művek születhetnek.” Az Aracs folyóirat grafikus, művészeti szerkesztője volt az első, aki már néhány nappal a felkérés után elküldte az alkotását. Csodálatos! Persze a képet látni kell, de megpróbálom leírni. A sötét háttérből az emberekre árad a fény! A finom pasztell-színű, magyar népviseletben lévő alakok arcát nem látjuk, mégis a drámai háttérből kirajzolódó kompozícióból az öröm árad, a hála és az áldó fény, Isten!

Ti, az Aracs szerkesztői, akik ma is álltok a vártán, jobban tudjátok, inkább az olvasóknak írom, amiről már én is tudok: viharos időkkel élte át a szerkesztőség, de nem adták föl, bár minden kapaszkodóra szükségük volt, hogy ne veszítsék el tenni akarásukat. Gubás Ágota és férje, Gubás Jenő nélkül (aki azóta már felköltözött a pusztatemplomból látható mennyekebe) nem is jöhetett volna létre a folyóirat.

Még 1997-ben Aracs néven alapítottak egy civil szervezetet, amelynek az elnöke Gubás Jenő lett. Mindez a legszörnyűbb jugoszláviai háborús évek vége felé történt. Bár sokan nem értettek egyet velük, bennük megvolt a bátorság, tudták, hogy a legnehezebb években kell megerősíteni a délvidéki, főleg a szórványban élő magyarság öntudatát, identitását. Akkoriban írhatta Bata János (aki már költő volt, mielőtt a folyóirat főszerkesztője lett volna) a versét Gyóni Gézához, akit költő létére 1914-ben elhurcoltak katonának, három évvel később pedig meghalt a szibériai fogságban: „Melléd ülnék, szegény, árva Gyóni Géza, / hogy elmondjam neked: már nem csak a tető roskatag, / hanem alapjaiban rendült meg a haza”. A civil szervezet a magyarságukban megrendültekért dolgozott, először könyveket gyűjtött, és a szórványba szállította, aztán pici falusi könyvtárakat alapított. Egyszer egy egész busszal vitte a szabadkai Népkör táncosait, versmondóit oda, ahol 20-30 éve nem járt senki, nem volt magyar szó, magyar rendezvény! Díjat alapított azoknak a tanítóknak, művelődési területen dolgozóknak, akik a magyarság fennmaradásáért küzdöttek.

Meggyőződésem, hogy amikor az Aracsnak, a délvidéki magyarság közéleti folyóiratának 25. évi fennállására emlékezünk, nem lehet a kezde-

tekről megfélekedezni – ha akkor nincsenek bátrak, akkor nem is született volna meg az Aracs! Ez akkor nem volt kockázatmentes, hiszen csak alig két év telt el szerbiai bombázások óta. Kiszámíthatatlannak látszott, hogyan reagálnak majd arra, hogy egy független, patrióta szemléletű folyóiratot szeretnének alapítani a magyarok. Már az Aracs Társadalmi Szervezet léte sem lehetett kockázatmentes. A szervezet 2005 őszén Szabadka központjában nyilvánosan kiállt a „Ne bántsd a magyart!” jelszóval meghirdetett magyarverések elleni tüntetés mellett... Pár hónap múlva be is törtek a Gubás házaspár otthonába a martalócok, fizikailag is bántalmazták mindkettőjüket, és a mai napig nem derült ki, hogy kik! Ez is a megfélemlítéshez tartozott. A folyóirat indítása után verbálisan is támadták a szerkesztőséget: mit akarnak ilyen horthysta, fasiszta elnevezéssel, mint a délvidéki? A költő Bata János lelke különösen nehezen viselte a bántásokat, mindig versben adta ki magából a bánatát. A költőtársnak írt ezekben az időkben Kárpátaljára, ebből idézek pár sort, a címe: *Levélféle Fábrián Lászlónak Mezőváriba.*

„Hát, így vagyunk, testvérem a kirekesztettségben. Vagyunk, és kissé szomorkodunk. Mert mi megint kimaradtunk. Úgy, mint egykoron a szemfényvesztő doni hómezőkön Elek bátyád és Jóska bátyám valahogy lemaradt a hazafelé tartók közül. Nem pontos a szó: Nem le, hanem elmaradtak ők. És velük együtt elmaradtak az évek, amelyet az itthoniak a várakozásban töltöttek. Az örökös várakozásban, hogy egyszer csak hazajönnek, tíz év, húsz vagy akár harminc év után, de mégis megérkeznek. Szőrösen, szakállasan, csontsoványan... de ők nem jöttek... És nem megyünk mi sem oda, ahol cukrászdát nyithatnánk, mondjuk Bécsben... mi nem megyünk sehova! Maradunk ott, ahol voltunk, ahol vagyunk idestova kilenc évtizede. Mert voltak, akik ezt akarták. Mert voltak, akik ezt így akarták. Maradunk a kirekesztettségben, mert Európa, a céda így akarja. Mert ezt akarják bódultságukban a festett cafkák, a nyegle szépfiúk, azok, akik oly bátrak, hogy bátorságukban felgyújtják a szege-di dóm előtt a szalmabetlehemet, leköpi a Kosuth-szobrot és ledöntik a sírkereszteket. Bátrak ők, nagyon bátrak! Felétek nemrég a Tisza jegei egymást tiporva zajlottak, méteres hullámokat

vetve öntött el mindent a tajtékzó víz, fölöttünk meg a légmentes ólomvércsékkel volt tele. Ebben a szürkülő félhomályban próbáljuk feledni a riadó jégtáblákat és a vijjogó vércségeket. Felednénk, de nem lehet, mert felnőtt ember nem feledhet. – Csak emlékezik és emlékeztet. [...] Horgos, 2007. december 31.”

A 2025. október 23-i számban egy oldal üresen áll, a lábjegyzetben ezzel a megjegyzéssel: *„A kárpátaljai helyzetre való tekintettel Hascák Mária ismét szótlánul és hangtalanul üzent.”* Im-már harmadszor!... Mert nincs már szó, nincs már fogalom arra, ami a megmaradt magyarsággal ott történik! Többen meghaltak egy értelmetlen, más nemzetek által vívott háborúban, amelyet már befejezettek volna, ha az EU és a volt gyarmatosító országok vezetéi is úgy akarnák. Nem, inkább örült fegyverkezésbe kezdtek. Az Aracs ezzel az üres oldallal túpontosan mondja el az elmondhatatlant...

Már az alapításkor megfogalmazódott bennetek, akik ma is viszitek a folyóiratot, hogy csak egységes nemzetben tudtok és szabad gondolkodnotok. Mégis, amikor az alapító főszerkesztő, Vajda Gábor elment, korai halála oly nagy veszteséget okozott a szerkesztőségben, amelybe majdnem bele is roppantatok. De a gazda nélkül maradás, a megdöbbenés után mégiscsak felállt, és Vajda szellemiségét, hitét továbbvívva újra élt a folyóirat. Ehhez már fizikai és szellemi erő is kell. Miközben a Kárpát-medencében belerokkannak szerkesztőségek, eltűnnek napi- és havilapok – addig Ti ott, Szabadkán és Horgoson talpra álltatok! Kiépítettétek azt a szerzői hálózatot, kapcsolatrendszert, amely az egész Kárpát-medencét felöleli, sőt még azon túl is eljut, például a lengyel alkotóhoz, Konrad Sutarskihoz, aki Budapesten él, és rendszeresen publikál az Aracsban. Az európai térségből azokat a szellemi gondolkodókat kapcsoljátok az Aracs vérkeringésébe, akik nem hajolnak meg a liberális (woke, gender...) agyremeket vizionáló irányzatok előtt, hanem a teremtett világ alapszabályait, a konzervatív, patrióta, nemzeti gondolatvilágot viszik tovább. Székesfehérváron ebbe a közös gondolkodói világba tartozik Bobory Zoltán, akit a szerkesztők barátként emlegetnek, aki az egész Kárpát-medence magyarságának egyik legfontosabb alkotó embere. Több évtizedes munkájával sokat tett azért, hogy

összefogja a trianoni békediktátummal más országokba kényszerített magyarságot – mondta a költőbarátról egy alkalommal Bata János, akit már többször meg is hívtak a királyi városba, Székesfehérvárra.

Megemlítek egy-két nevet én is, előre is elnézést kérek, nem sorolhatok fel mindenkit, mert hosszú az Aracs köré gyűlt alkotók névsora. Iancu Laura költő, néprajzkutató nevére már rég felfigyeltem, verseivel, a *Gyalogholló* cíművel is dörömböl az olvasók lelkében: „*gyengélkedek igaz ilyenkor szokás / meghalni füstmérgezésben / gázszivárgásban jólesik most / egybevonni két-három éjszakát / nagybőjt végén talán vállukra vesznek / a keresztbe tett fák*”.

Aztán Gyémánt Richárd demográfus, jogász Szegedről, Hódi Sándor író, pszichológus Adáról, Budapestről Kabdebó Lóránt író, irodalomtörténész és Kondor Katalin közíró, újságíró, Tráser László és Mérey Katalin írók Szegedről, Kunkovács László etnográfus, fotóművész a fővárosból, Szabó Ferenc SJ költő, teológus (Budapest–Róma), Csámpai Ottó szociológus a Felvidékről, Mezey Katalin költő, író Budapestről, Bertha Zoltán író, irodalomtörténész Debrecenből, P. Maklári Éva költő Székesfehérvárról, és egy nagyon kedves baráti házaspárt hadd említsek meg: Petrás Mária kerámiaművész és Döbrentei Kornél költő Pomázról, akinek a tavalyi június 4-ei számban megjelent a *Gróf Klebelsberg töprengéseiből* című verse, ebből idézek: „*Ígéret földjére szűkös ösvény vezet. / Összeroskadnunk feleúton nem szabad. Eszmények nélkül kár venni lélegzetet. / Hiú ábrándagonyából csak sár marad. / Emelsz-é túlélésünkért végvárat?*”

A délvidéki magyarság közéleti folyóirata kiépítette végvárait, és biztos vagyok abban, hogy a 25 év alatt már hatott az ott élő magyarok, főleg a szórványban élők önképére, öntudatára. Nem tudom, ma mi lenne egy felmérés eredménye, Gubás Ágota mesélte, hogy az első szám megjelenése már az alcíme miatt is felborzolta az idegeket. Dr. Hódi Sándor pszichológus írt abban a lapszámban, és arra mutatott rá, hogy milyen szörnyű a délvidéki magyarság tudatállapota. Szerveztek egy közvélemény-kutatást, megkérdezték az önmagukat magyarnak mondó embereket, hogy történelmünk során kit/kiket

tartanak a legfontosabb személyiségnek/személyiségeknek. A végeredmény siralmas lett: a legtöbben Josip Broz Titót emlegették mint történelmünk legfontosabb személyiségét. Csönd...

Innen indultatok, és mégis hittetek a változásban, a változtatásban! A hit a legnagyobb erő. Ágota férjének, dr. Gubás Jenőnek az első számban megjelent egy tanulmánya a magyarság tudathasadásáról – kielemezte az irodalmi, képzőművészeti, zenei életet, a színházművészetet olyan szempontból, hogy mennyire irányul a figyelem a magyar szellemiségre. Arra a megállapításra jutott, hogy nem igazán van jelen az elkötelezettség a magyarságtudat felébresztésére. Minden érintett felbőszült erre, akkoriban csakis vajdasági magyarságról beszéltek – mesélte Ágota –, és még ma is gyakran ezt teszik. Mi meg azt valljuk, bátran használhatjuk a délvidéki megnevezést, hiszen együvé tartozunk, az összmagyarság délvidéki része vagyunk, mint ahogy van felvidéki magyarság. Függetlenül attól, hogy a Délvidék valaha nagyobb földrajzi egységet jelentett. A legszomorúbb az, hogy ennek a lehangosabb ellenzői akkoriban nem a többségi nemzet soraiból kerültek ki, hanem a délvidéki magyar ajkú értelmiségiek közül, akiknek fölfoghatatlan volt, hogy a régi beidegződött *jugoszláviai magyar* és a mostani *vajdasági magyar* jelzős szerkezet helyett az összmagyarsághoz való tartozást – vagyis minden egészséges ember természetes nemzeti kötődését – kifejező **délvidéki magyar** szókapcsolatot használják. Az Aracs azóta is bátran tartja alcímében a délvidéki magyarság elnevezést. Ebből nem lehetett engedni!

Azt mindig elmondják nemcsak itt, de másutt is a határon túl élő magyarok, ha nem lenne Magyarország szeretete és törődése, akkor ők a határon túl már nem léteznének. Ha van is ebben egy kis túlzás, de a kereszténység, a hit nagyon fontos az elszakított nemzetrészeknek, enélkül nehéz megtartani magyarságukat. Különösen akkor, amikor ilyen hírek érkeznek a magyar szecesszió egyik gyöngyszeméből, Palicsfürdőről, hogy szándékos gyújtogatás következtében porig leégett egy több mint 170 éves, a magyar épített örökség részét képező vendéglő.

Pár éve egy kubikus vallott a kétkezi munka megbecsüléséről. Egy film is készült róla, amelynek szöveggönyvét közölte az Aracs. Az ember olyan mély vallásos hitről tett tanúbizonyságot,

amelytől a szörnyű nehéz életét szépnak látja. Így fogalmazott: „*Ez a sár, amiből készül a vályogtéglá, nekem arany!*”

Ettől szép és lélekemelő ez a folyóirat. Az sem véletlen, hogy évente a négy lapszám megjelenése neves magyar történelmi eseményekhez kötődik, a nemzet dátumaihoz: március 15., június 4., augusztus 20. és október 23.

Negyedszázad óta megszakítás nélkül évente négyszer megjelentetni egy vaskos, páratlanul igényes folyóiratot, annak képi anyagát is, ehhez pénz, paripa, fegyver is kell. Úgy másfél évvel ezelőtt el is keseredtetek, éreztem a könnyeket a szemetekben, a bánatot a levélben, amit írtatok, és Szegeden (ahová a Himnusz-kiállítás eljutott) a mi újbóli találkozásunk alkalmával is szóba került. Csak a nyomda mennyi pénz, hogy a többről már ne is beszéljünk... Egyszer már voltatok ilyen szorult helyzetben, akkor Batáék a saját megtakarításukkal megelőlegezték a lap költségeinek kifizetését. Most nem kellett zsebbe nyúlni, a magyar államnak köszönhetően. Nem titok, ott van az impresszumban: készült a Magyar Kormány, a Bethlen Gábor Alap, a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával, együttműködő partnereitek az Alapítvány a Közjóért és a Magyar Művészeti Akadémia. Nem elégedetlenség, „csak” szívfájdalmatok, hogy a vajdasági Magyar Nemzeti Tanács soha nem támogatott benneteket, dilettánsnak bélyegezte meg a folyóiratot, úgy vélte, akkor lenne helye a vajdasági ég alatt, ha levetkőznék a nacionalista, kirekesztő szemléletmódot. Ágota válasza: Ez egy döbbenetes dolog, a folyóiratban publikáló alkotók, írók, költők, zene-, képzőművészek, színházi szakembe-

rek, történészek stb. az egész Kárpát-medencét képviselik, de például Csapó Endre rendszeresen jelentkezett írásával Ausztráliából. Ezeket az embereket nevezik a mi kultúrpolitikusaink dilettánsoknak, magyarkodóknak? Érdekes, senkire nem mondják, hogy szerbkedik vagy németkedik stb. Ezt csak a magyarokra aggatják. Bata János szerint ezek a véleményvezérek „a bolsevik eszmékből ki- és felövő, liberális kozmopolitikai tanoncok. Mi, írástudók felelősek vagyunk gondolatainkért, megfogalmazásainkért, nyugodtan kijelenthetem ilyen szempontból mindig is betöltötte szerepét a folyóirat, sokszor szét akartak bennünket dúlni, de nem sikerült”. Az Aracs tartja még mindig a normalitás és a teremtett világ melletti elkötelezettségét, vállaltan patrióta és egységes nemzetben gondolkodó.

Tisztelt és kedves Szerkesztőbizottság!

Köszönöm nektek, boldog vagyok, hogy magam is többször megjelenhettem írásommal az Aracsban, a délvidéki magyarság közéleti folyóiratában. Induláspotok óta tartóoszlopai vagytok az elszakított magyarságnak, Isten tartson meg titeket erőben és hitben, mert ez, amire vállalkoztok 25 év óta, emberfeletti munka. Minden gáncsoskodás és acsarkodás ellenére él az Aracs, él a nemzet, összetartozunk!

Szeretettel:

Peggy Kende

Az aracsi pusztatemplomról a szerző felvételei 2007-ben készültek